

گزیده قانون و قانونچه

www.ketab.ir

حیدریان، محمد-حسین، ۱۳۲۵ - ، گردآورنده

گزیده قانون و قانونچه / تدوین اضافات و ترجمه واژه ها حسین واحدی. -- مشهد نوند، ۱۳۸۴.

ج۲: مصور (رنگی). (دوره): 0-42-6824-964 ISBN:

(ج. ۱): 9-43-6824-964 ISBN:

(ج. ۲): 2-41-6824-964 ISBN:

عنوان دیگر: طب سینا، برگزیده قانون و قانونچه در طب و...

فهرستویسی براساس اطلاعات فیا.

کتابنامه.

۱. پزشکی اسلامی -- متون قدیمی تا قرن ۱۴. ۲. داروشناسی -- متون قدیمی تا قرن ۱۴.
- الف. ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۲۷۰-۳۲۷ ق، القانون فی الطب، برگزیده، فارسی. ج. واحدی، حسین، ۱۳۲۵ - د. عنوان. م. عنوان: قانونچه، برگزیده، فارسی. و. عنوان: القانون فی الطب، برگزیده، فارسی.
- ز. عنوان: طب سینا، برگزیده قانون و قانونچه در طب و... ج. عنوان: قانون و قانونچه.

۶۱۰ / ۹۱۷۶۷۱

R ۱۲۸/۳/۹۵۴

۱۳۸۴

۱۰۰۱۵ - ۸۴ م

کتابخانه ملی ایران

نشر نوند

برگزیده قانون و قانونچه در طب و...

«طب سینا»

ابوعلی سینا، محمودچغمینی و ...

جلد اول: خواص و طبیعت خوراکیها و داروها

تدوین، اضافات و ترجمه واژه ها: حسین واحدی. چاپ اول ۱۳۸۴ - تیراز ۲۰۰۰ جلد.

لیتوگراف: شایان ۸۵۹۰۳۷۶ - چاپ: سیرنگ ۸۵۲۹۵۱۶ - صحاف: نیازدل ۸۵۲۲۴۵۶

شابک: ۹-۴۳-۶۸۲۴-۹۶۴

مشهد: میدان سعدی، بازارچه کتاب، طبقه همکف. پلاک ۲۲. تلفن: ۲۲۵۵۱۶۸

طبی سینا

و قانونچه

گزیده ای از:

قانون در طب و ...

و قانونچه

جلد اول: خواص و طبیعت گیاهان

جلد دوم: نسخه ها و دستورها

فهرست

بخش نخست:

۹	مقدمه.....
۱۳	ابن سینا کیست.....
۲۰	بخش دیگر از زوایای زمان ابن سینا.....
۲۸	فرهنگ و جامعه زمان ابن سینا.....
۳۰	خانواده روحانی ابن سینا.....
۳۲	تفکر روحی و اندیشه ابن سینا.....
۳۷	فهرست آثار مسلم ابن سینا.....

بخش دوم:

گزیده قانون و قانونچه در طب

۴۵	مزاج چیست و طبیعت آدمیان.....
۴۶	ارگانیسم بدن.....
۴۷	تشخیص مزاج، رنگ پوست و رشد مو.....
۴۸	چهار عمل طبیعی بدن.....

۵۱.....	مصرف غذا به تناسب طبع شناخت بدن
۵۳.....	مزاج بیمار
۵۵.....	طبیعت انسان در فصول سال
۵۶.....	مزاج در چهار فصل به نظر ابن سینا
۵۸.....	نقش هوا در زندگی
۶۰.....	تازه از بیماری برخاسته
۶۶.....	رژیم غذایی نوشفا یافته
۶۹.....	روان پزشکی از نظر ابن سینا
۷۸.....	روش درمانی ابن سینا
۸۵.....	بیماری و نشانه های آن از نظر ابن سینا
۸۷.....	شناخت و تشخیص بیماری
۸۹.....	دستورات تندرستی
۹۰.....	خوراکی های غیر مجاز و مجاز
	نظر بزرگان در مصرف گیاهان دارویی
۹۵.....	اجزاء مصرفی گیاهان دارویی
۱۰۱.....	صفات مزاج دارو گیاه به وسیله رنگ
	بخش سوم:
	اثرات عمومی و شبه عمومی دارو گیاه
۱۰۵.....	اثرات شبه عمومی دارو گیاه
۱۰۶.....	شرح کنش دارو گیاه
۱۱۴.....	داروهای مسهلی
۱۱۶.....	داروهای بند آور
۱۲۰.....	داروهای خلط آور، ادرار آور ها
۱۲۲.....	داروهای ضد التهاب، ضد نفخ و اشتها آور و صفراوی
۱۲۳.....	گیاهان مؤثر بر چربی، قند، فشار خون و اعصاب

بخش چهارم:

طرز تهیه و مصرف دارو

- ۱۲۵..... طرز چیدن، نگهداری و مصرف دارو
- ۱۳۰..... ساختن داروهای ترکیبی
- ۱۳۱..... دانه‌های روغنی و پروتینی
- ۱۳۵..... زمان برداشت و نگهداری دارو گیاه

بخش پنجم:

گیاهان سمی

- ۱۴۳..... گیاهان و سمومی که نباید مصرف کرد مگر به دستور
- ۱۵۵..... چگونگی خواص کلی طبیعت غذا و داروها
- ۱۵۸..... درجات و صفات خوردنی و دارویی
- ۱۶۰..... شرح غذاها و تدبیر در خوردن

بخش ششم:

- ۱۶۳..... طبیعت خوراکیها به اختصار از نظر چغمی
- ۱۸۱..... طبع خوردنیها از نظر ابن سینا
- ۱۸۳..... آب و بقیه خوردنیها
- ۲۹۰..... روغنها و ریشه های گیاهان
- ۳۶۳..... گوشت از نظر رازی و ابن سینا
- ۳۶۷..... گوشت پرندگان
- ۳۶۹..... گوشت حیوانات دیگر
- ۳۷۲..... گوشت ماهی
- ۴۰۳..... خواص سنگها

AVICENNÆ MEDICORUM ARABUM PRINCIPIS, LIBER CANONIS,

DE MEDICINIS CORDIALIBVS.
ET CANTICA.

IAM OLIM QUIDEM A GERARDO CARMONENSI
ex Arabico sermone in Latinum conuersa.

Postea uero ab ANDREA ALPAGO Bellunensi, philosopho & medico egregio, infinitis penè
correctionibus ad ueterum exemplarium Arabicorum fidem in margine factis, locupletissi-
moq; nominum Arabicorum ab ipso interpretatorum Indice decorata.

Nunc autem demū à BENEDICTO RINIO Veneto, philosopho & medico eminentissi-
mo, eruditissimis accuratissimiq; lucubrationibus illustrata. Quis & castigationes ab ALPA-
GO factas, suis quasq; locis aptissime inseruit: & quamplurimas alias deprauatas lectiones in
margine ingeniosissime emendauit. Et locos, in quibus auctor ipse uel eandem sententiam, ean-
dem uel medicamenti unius compositionem iteras, uel oppositas inter se sententias ponit, uel ali-
quid deniq; ab Hippocrate, Aristotele, Dioscoride, Galeno, Paulo, Aetio, Alexandro, Sera-
pione, Rasi, Halyabate, Alfarabio mutuatur, diligentissime indicauit. Plurimas etiam Ara-
bicis uocibus nunquam antea expositis, Latinum nomen inuenit: Indicemq; Latinum
medicamentorum simplicium in secundum librum composuit.

HIS ACCESSERVNT,

Auicennæ libellus de Remouendis nocumentis, quæ accidunt in regi-
mine sanitatis: Eiusdem tractatus de Syrupio acetoso.

Ab eodem ALPAGO ex Arabico in Latinum sermonem translatis.

Cum Indice rerum ac uerborum notatu di-
gnorum copioso.

BASILEAE, PER IOAN-
nes Heruagios. 1556.

بخش نخست:

مقدمه

پزشکی سنتی چیست؟

استفاده از تجربیات چندساله هر قوم و ملتی، در هر موردی که باشد بسیار سودمند و نافع است. طبیعت هر جنبه‌ای در استفاده بهینه از خورد و خوراک، خواب و پوشاک ذاتی است نه اکتسابی، انسان‌ها هم از این امر مستثنا نیستند، انسان‌های اولیه نیز از شناخت خوراکی و دارویی، چه نوع گیاهی و چه نوع معدنی آن بهره فراوان داشتند در مجموع همه‌ی این تجربه‌ها و بازمانده‌های پیشینیان را درمان پزشکی سنتی گویند.

منظور از پزشکی سنتی همان طبی است که در کتابهای معتبر کهن ایران آمده‌است مانند: کتاب دانشنامه حکیم میسری، قانون در طب ابوعلی سینا، ذخیره خوارزمشاهی، الحاوی زکریای رازی، قرابادین کبیر، تحفه حکیم مؤمن و... می باشد.

آن‌چه امروز در عطاریها و نقاط مختلف رواج دارد پزشکی سنتی نیست، ولی شاید بتوان گفت نوعی طب بومی یا محلی است، که البته چون براساس تجربه به‌دست آمده و بسیاری از آن‌ها هم درست است، کاربرد خوبی داشته و دارد. اما همه آن‌ها را نمی‌توان درست دانست و این برعهده مجامع علمی است که با استفاده از ابزارهای گوناگون و تحقیقات گسترده، سره را از ناسره جدا کنند و اطلاعات کامل و دقیقی در اختیار مشتاقان گیاه شناس قرار دهند. در دهه اخیر خوشبختانه گرایشی زیاد به سوی استفاده از گیاه درمانی به

وجود آمده است، که باید به فال نیک گرفت و راهنمایی کرد تا طرز استفاده آن را هم بیاموزند. در برخی کشورها کارخانه‌های بزرگ دارو گیاهی ساخته شده که فرآورده‌های دارویی را از ریشه گیاهی آن تولید می‌کنند. و این درست در راستای بهره‌دهی صحیح است. اکنون که روز به روز بر تعداد مصرف‌کننده‌گان فرآورده‌های گیاهی افزوده شده و نیاز بازار دارو گیاهی هرچه بیش‌تر احساس می‌شود، باید یادآوری کرد که: مسئولین و دست‌اندرکاران بهداشت نگذارند شایان اقتصادی از این گرایش مفید جامعه سوء استفاده کرده و داروهایی را به بازار عرضه کنند که اثرات مثبت آن به اثبات نرسیده و یا مراحل علمی تولید را طی نکرده باشند. در نتیجه زمانی نه چندان دور اعتماد مردم و پزشکان از بازدهی این گونه داروها سلب خواهد شد. نظام مند کردن داروخانه‌های گیاهی شرط اولیه این اعتماد است.

با توجه به درخواست و افزایش فرآورده‌های گیاهی جدید در بازار دارویی کشور که برخی ممکن است به صورت مفرد از یک گیاه یا مرکب از چند گیاه تهیه و آماده شده باشد، یا این که شرکت‌های مختلفی با اسامی مختلف این گونه داروها را بسازند، که شناخت عمومی و علمی و قانونمند کردن آن هم اکنون محال باشد، ولی با این همه چون نیاز مبرم جامعه است باید پیگیری کرد.

یادآوری کنم که در گزینش این کتاب با توجه به تجربه عینی چند ساله و به جهت آشنایی با فرآورده‌های گیاهی، سه کتاب را اساس و پایه قرار دادم که نخستین «قانون در طب» است که هم ترجمه مرحوم شرف‌کندی مورد توجه بوده و هم نسخه چاپ سنگی که در آستان قدس می‌باشد بهره گرفته‌ام، اضافه‌هایی هم از نوشته‌های دیگر ابن سینا به کار گرفته‌ام.

دومین پایه کارم کتاب قانونچه است که: از محمود بن چغمینی قرن ۸ هجری است و با توجه به شرح مبسوط و فاضلانۀ دکتر محمدتقی میر که بسیار سودمند اقتاد استفاده کرده‌ام. سومین مرجع کار، نظریات محمدزکریای رازی و حکیم محمد مؤمن و... بوده که همگی

لحاظ گردیده است. پس از این کوتاه سخن گهگاه شواهدی را به کتابهای دیگران مستدل کرده‌ام که امیدوارم استفاده کنندگان از این کتاب و کتابهای دیگر واقف به عوارض گیاهان باشند و اگر جایی خطایی، چه چاپی و یا خطای نوشتاری بود علاوه بر اغماض نکردن آن را به ناشر منعکس کنند تا درست گردد.

نکته دیگر این که: گاهی دارویی مثلاً ۵۰ گرم تجویز شده که باید با تناسب بدنی بیمار سنجید و استفاده کرد. و ممکن است همین ۵۰ گرم برای مزاجی مفید و برای مزاج دیگر کشنده باشد. یا یک اشتباه چاپی باشد و ۵ گرم بوده است، که مصرف کننده یا تجویز کننده خود باید دقت تجویز را دارا باشد.

به زبان دیگر این کتاب بر دو بخش است که براساس خواص گیاهان «بخش اول» و بیماری‌ها «بخش دوم» گزینش و تقسیم بندی شده است، و اضافاتی از خواص گیاهانی و درمان آن که در کتابهای معتبر علمی نو و کهن در خور بوده اضافه شده است. حتا اثرات تجربه شده دانشمندان گیاه شناس و یا در تحقیقات جدیدی که ثابت گردیده گردآورده‌ام، با این امید که خدمت کوچکی انجام داده و از یاد خیری فراموش نشوم. در پایان گفتن این یادآوری بی جا نیست، برای بهتر استفاده کردن از این کتاب و بهره وری درست تر و بهتر باید و حتماً مقدمات و دستورات گزینش، پرورش، چیدن، نگهداشتن، خشک کردن و یا تجویز کردن و نسخه دادن برای دیگران را با دقت و وقت کافی و تأمل بخوانند، و به شناختی اجمالی از گیاهان بسنده نمایند، بخصوص افرادی که فروشنده داروهای گیاهی هستند و مردم با اطمینان مانند یک پزشک به آن ها توجه دارند. امیدوارم با قلت دانشی که در این راه بکار گرفتم برای خوانندگان بسیار سودمند افتد به این امید.